

Onkohan villitys tullut jäädäkseen?

Viime vuosikymmenellä levisi julkisessa sanassamme tapa ilmaista jonkin uuden ilmiön pysyvyyttä seuraavalla lailla:

1. Tärkeätä olisi – – selvittää perheenäidin kotielämän ja työelämän yhteensovittaminen, koska näyttää siltä, että naiset ovat tulleet työmarkkinoille niille lopullisesti jäädäkseen.

2. Puoluetuki on tullut jäädäkseen.

Muodollisesti 1. infinitiivin translatiivimuoto *jäädäkseen* vastaa finaalista lauseenvastiketta eli finaalarakennetta, mutta sitä ei hevin voi korvata *jotta*-lauseella, kuten finaalin lauseenvastikkeen yleensä voi. (Tyttö harjoittelee ahkerasti *oppiakseen soittamaan* = *jotta oppisi soittamaan*.) Luonnontonta olisi sanoa esim.: *Puoluetuki on tullut *jotta* jäisi. Olisikin tietysti omituista, jos sellaisen elottoman olion kuin puoluetuen väitettäisiin jotain aikovan. Kirjoittajan tarkoitus on sanoa: Puoluetuesta on tullut pysyvä.

Esimerkissä 1 ovat *jääda*-verbin tekijöinä kyllä *naiset*, joiden tietoisesta aikomuksesta saattaisi sinänsä olla kysymys. *Jotta*-lauseella korvaaminen ei kuitenkaan kuulostaisi sujuvalta eikä liioin vastaisi täsmällisesti ajatusta. Tarkoitushan ei liene puhua työmarkkinoille tulleiden naisten jäämisaikomuksesta vaan siitä, että heitä ja heidän jälkeensä tulevia naisia on vastakin oleva runsaasti ansiotyössä. Mielestäni tämä esimerkki, jossa *jäädäkseen*-muodon tekijä on elollinen, vieläpä persoonallinen, on kumminkin tuntuvasti luontevampi

kuin tapaus 2.

Mainitsen vielä joukon esimerkkejä kyseisen ilmaustyyppin viljelystä ja yritän samalla tarjota vivahteikkaampia vaihtoehtoja.

3. Erikoistarjoukset ovat tulleet kauppaan jäädäkseen: Erikoistarjoukset ovat saaneet kaupassa pysyvän (jalan)sijan.

4. Myös hirvi on tullut Ahvenanmaalle jäädäkseen: Myös hirvi on asettunut Ahvenanmaalle pysyvästi.

5. Hirvikärpänen on tullut meille todennäköisesti jäädäkseen: Hirvikärpänen lie nee levinnyt Suomeen pysyvästi.

6. E. H:n mukaan näyttää tällä hetkellä siltä, että työttömyys tai vajaatyöllisyys on tullut jäädäkseen: – – jää pysyväksi.

7. H:n mielestä mikrotekniikka on kuitenkin tullut jäädäkseen: – – jää kuitenkin pysyvään käyttöön.

8. On selvää, että tämä juhlaoppera ei ole vain hetken triumfi. Se on tullut jäädäkseen: Sillä on pysyvä arvo t. merkitys ~ Sitä esitetään vastakin.

Tämäntapaista esimerkistöä ei olisi vaikea kartuttaa. Kyseessä on klisee, joka nauttii tätä nykyä monien monien kynänkäyttäjien suosiota. Eikä suosio rajoitu vain suomen kieleen. Ruotsissa ilmaus *kommit för att stanna* on niin ikään yltyleinen. Se on saanut sijansa ainakin Lars Alfvegrenin teoksessa *Skriv så här* (1973) muoti-ilmausten luettelossa (s. 111), jossa arvellaan »erään radioäänen» toimineen sen levittäjänä.

Pohjimmiltaan sanonta juontuu englannista, kuten monet muutkin nykyajan suosikki-ilmaukset. Hurmeen ja Pesosen Englantilais-suomalaisessa suursanakirjassa

on sitä tarkoin vastaava fraasi *it has come to stay*, joka on suomennettu 'se on pysyvää; se on saanut tukevan jalansijan'. Sanakirjantekijät eivät siis ole esittäneet sanasanaista käännöstä »se on tullut jäädäkseen» — joka tosin ei sanakirjan valmistelun aikana (1963—73) liene ollutkaan vielä yleinen — vaan ovat tulkinneet ilmauksen vapaammin. Myös vanhemmassa Tuomikosken ja Slöörin Englantilais-suomalaisessa sanakirjassa fraasi mainitaan, tosin perusmuotoisessa asussa ja puhekieliseksi leimattuna: *to come to stay* 'tulla pysyväiseksi; jäädä käytäntöön'.

Tekstiyhteydet näyttävät yleensä olevan sellaisia, että *tulla* (*komma, come*) on perfektissä. Vain parissa tapauksessa olen huomannut muun menneen ajan tempuksen:

9. Tuliko lama jäädäkseen?: Tuliko lamasta pysyvä?

10. Soccer oli tullut USA:han jäädäkseen: pysyvästi.

Saman kliseen varioinnista siten, että jompikumpi verbeistä on vaihdettu lähimerkityksiseen sanaan, on niin ikään joku-
nen esimerkki:

11. Kuopion korkeakoulu syntynyt jäädäkseen (ots.) — Viimeistenkin epäilijöiden on nyt syytä uskoa, että Kuopion korkeakoulu on syntynyt jäädäkseen eikä vain lääkäripulan poistamisen ajaksi.

12. Mupetit ovat tulleet Suomeen ja ilmeisesti pysyäkseen, sillä MTV on jo ostanut seuraavan satsin ohjelmia.

13. Koiviston hallituksen edeltäjissä ei ulkomaankauppaministerin virkaa useimmiten ole ollut. Nyt tuoli näyttää tulleen ollakseen.

Sanonta *X on tullut jäädäkseen* lienee muodikkaasti sanoen »tullut suomen kieleen jäädäkseen». Ainakin se on nykyään yleinen englantilaispohjaisessa stereotyyppisessä muodossaan, onpa hiukan osoittanut taipumusta omintakeisempaan rönsyilyynkin. Ilmauksen saamaa jalansijaa on tuskin kuitenkaan syytä pitää erityisenä voittona kielemme rikkaudelle. Syntaktis-semanttiselta kannalta sanonta useimmiten onnahtaa, ja tyylliltään se maistuu väljähtyneeltä niin kuin muutkin muotihokemat. Kuulostelkaamme siis vaihto-

ehtoja, ennen kuin turvaudumme fraasiin
X on tullut jäädäkseen!

Paavo Pulkkinen